

IBV . JONG

Daar
De kracht
ben je

van het kinder- en jongerenwerk

goed in!
in 11 portretten.

BVjong, Beroepsvereniging Kinder- en Jongerenwerkers

Kinderen en jongeren
leren niet alleen op
school, maar ook
thuis, in de buurt
en in hun vrije tijd.

Dit is een publicatie van BVjong, de beroepsvereniging van het Kinderwerk en Jongerenwerk in Nederland.

De publicatie is gemaakt als onderdeel van het project "Kinderwerk en Jongerenwerk op eigen kracht".

Met dit project wil BVjong de zichtbaarheid van het kinderwerk en jongerenwerk nieuwe stijl vergroten.

Naast deze publicatie verschijnen in 2012 ook twee methodiekbeschrijvingen en een positionpaper over de plaatsbepaling en toekomstvisie kinderwerk en jongerenwerk.

De publicatie is gratis te downloaden op de nieuwe site van de beroepsvereniging www.bvjong.nl. Op deze site vind je de uitgebreidere elf portretten kinderwerk en jongerenwerk. Meer informatie over BVjong en het lidmaatschap van de beroepsvereniging is ook te vinden op www.bvjong.nl

© BVjong, Maastricht/Utrecht 2012, overnemen of citeren uit deze publicatie is uitsluitend toegestaan met bronvermelding.

Het belang van krachtig kinder- en jongerenwerk nieuwe stijl

Vanaf 2015 hebben gemeenten door de transitie van de jeugdzorg de regie over zowel het lokaal preventief jeugdbeleid als over de jeugdzorg. Ze zijn dan verantwoordelijk voor zowel een positief opvoed- en opgroei-klimaat, vroegsignalering en preventie als voor alle vormen van gespecialiseerde jeugdzorg. Hierdoor wordt het gemakkelijker om verbanden te leggen tussen zorg, onderwijs, werk en inkomen, vrije tijd, cultuur, sport en veiligheid. Bovendien biedt het gemeenten kansen om door extra investeringen in vroegsignalering en preventie te besparen op duurdere vormen van gespecialiseerde jeugdzorg.

In deze nieuwe situatie kan het kinder- en jongerenwerk een cruciale rol spelen. Kinderen en jongeren leren niet alleen op school, maar ook thuis, in de buurt en in hun vrije tijd. Ook de virtuele wereld is een belangrijk domein van hun leefwereld. Kinder- en jongerenwerkers onderscheiden zich van andere professionals door deze domeinen met elkaar te verbinden. En door hun vaardigheden en mogelijkheden om contact te leggen met de meest kwetsbare groepen in onze samenleving. Als mede-opvoeders in de buurt bieden zij kinderen, tieners en jongeren gelegenheid om in een veilige omgeving uiteenlopende ervaringen op te doen. Ze maken hen vertrouwd met algemeen geldende waarden en normen en versterken hun sociale competenties. Kinder- en jongerenwerkers werken in toenemende mate samen met het onderwijs, de jeugdzorg en de politie, zodat steeds meer adequate verbanden ontstaan tussen vroegsignalering, preventie en de inzet van gespecialiseerde zorg. Kinder- en jongerenwerkers richten zich in principe op alle jeugdigen, maar geven extra aandacht aan kinderen en jongeren die dat nodig hebben. Dat doen ze vanuit de positieve invalshoek van participatie en talentontwikkeling. Waar nodig geven zij grenzen aan en treden zij corrigerend op. In de ene gemeente is men verder dan in de andere, maar er is sprake van een duidelijke trend: overal in Nederland werken steeds meer kinder- en jongerenwerkers op deze manier. Dat blijkt uit de elf portretten in deze publicatie. Elf portretten van professionals uit grote en kleinere

Kinder- en Jongerenwerk Nieuwe Stijl werkt planmatig en maakt daarbij gebruik van goede registratiesystemen. Daardoor kunnen professionals de resultaten van hun inspanningen zichtbaar maken.

gemeenten, verspreid over het hele land, die vertellen over vernieuwingen in hun dagelijks werk. Kinder- en Jongerenwerk Nieuwe Stijl is een uitwerking van de bakens van Welzijn Nieuwe Stijl. Kinder- en Jongerenwerk Nieuwe Stijl:

- 1 is present in de eigen leefomgeving van kinderen en jongeren en signaleert wat er aan mogelijkheden, behoeften en problemen zijn (zoekt de vraag achter de vraag);
- 2 spreekt kinderen, jongeren en hun sociale omgeving aan op hun eigen kracht en mogelijkheden en benut de potentiële inzet van ouders en buurtgenoten (eigen kracht);
- 3 is zichtbaar en aanspreekbaar in de leefdomeinen van kinderen en jongeren: thuis, op school en op straat (er op af);
- 4 verbindt vragen van kinderen en jongeren en eventueel van ouders waar nodig met informele netwerken (formeel-informeel);
- 5 combineert wijk- en groepsgerichte methoden met aandacht voor de individuele vragen en problemen van kinderen en jongeren (collectief-individueel);
- 6 werkt vanuit een brede aanpak en onderhoudt duurzame contacten met alle relevante organisaties (integraal);
- 7 dringt zich niet op maar is ook niet vrijblijvend, en biedt continuïteit in een doorgaande ontwikkelingslijn van peuter tot en met jongere (vrijwillig maar niet vrijblijvend);
- 8 biedt professionals voldoende ruimte en mandaat om op basis van de nieuwste inzichten en methodieken hun doelstellingen te behalen en hun resultaten te verantwoorden (professionele ruimte).

Kinder- en Jongerenwerk Nieuwe Stijl werkt planmatig en maakt daarbij gebruik van goede registratiesystemen, wijkanalyses en heldere effectmetingen. Daardoor kunnen professionals de resultaten van hun inspanningen zichtbaar maken voor opdrachtgevers en samenwerkingspartners, waaronder ouders, buurtbewoners en kinderen en jongeren zelf.

Een beeld van het kinder- en jongerenwerk in elf portretten

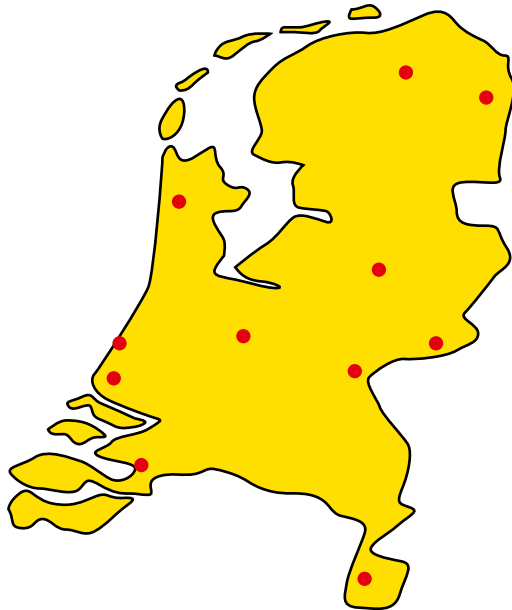
Kinder- en Jongerenwerk Nieuwe Stijl is in opmars. Zoals gezegd is de ene organisatie verder dan de andere en in verschillende gemeenten worden verschillende prioriteiten gesteld en kunnen samenwerkingsverbanden er anders uit zien. In elf portretten maakt u kennis met veertien verschillende professionals die in verschillende contexten gestalte geven aan Kinder- en Jongerenwerk Nieuwe Stijl:

- 1 Rutger Weinreder, ambulante jongerenwerker en jongerencoach bij Kern8 in Alkmaar;
- 2 Jan Meffert van Rijndstad in Arnhem, kinderwerker in een multifunctionele Brede School;
- 3 Angelo Anzola, straathoekwerker bij stichting SIW (Sterk in Welzijn) in Bergen op Zoom;
- 4 Annette Schuiterd en Marleen Kramer, coördinatoren Kinderwerk bij SKSG in Groningen over buurtgericht kinderwerk en buitenschoolse opvang;
- 5 Wietske Visser, kinderwerker bij Stichting 't Schienvat in Finsterwolde, over kinder- en jongerenwerk in een krimp gemeente;
- 6 Susan Honings en Petra Debets, kinderwerkers bij Trajekt in Maastricht, over kinderwerk voor kinderen uit het speciaal onderwijs;
- 7 Sibel Samur, meidenwerker bij Stichting Welzijn Feijenoord in Rotterdam over het belang van meidenwerk;
- 8 Ernst Fortunati, sociaal-cultureel werker bij Stichting Welzijn Scheveningen, gedetacheerd bij YMCA-Scheveningen, over het vangnet van samenwerkende organisaties om uitval te voorkomen;
- 9 Sjaan de Vries en Bernadette Henraat, sociaal makelaars jeugd bij Stichting Doenja in Utrecht, over de versterking van de eigen kracht van kinderen;
- 10 Ellen Bus, jongerenwerker bij Stichting Welzijn Winterswijk over integraal outreachend jongerenwerk;
- 11 Marischka Thijssen, teammanager Kinderwerk bij de Raster Groep in Deventer, over de drie pijlers van het kinderwerk.

Kinder- en jongerenwerkers zijn mede-opvoeders in de buurt

Met deze portretten brengen we een breed spectrum van het kinder- en jongerenwerk in beeld vanuit zeer diverse gemeenten in Nederland. We hebben hiermee niet alle verschijningsvormen van het kinder- en jongerenwerk beschreven. Dat is onmogelijk en ook niet de opzet. Ons doel is een beeld te schetsen van de verscheidenheid en de huidige ontwikkelingen binnen het kinder- en jongerenwerk.

Tendensen in het kinder- en jongerenwerk

De leefwereld van kinderen en jongeren verandert continu en het kinder- en jongerenwerk anticipeert daarop en is daarom voortdurend in ontwikkeling. Het is een van de oudste werksoorten binnen het sociaal-cultureel werk, met een lange staat van dienst. Toch is het werk in het beleidscircuit, als onderdeel van bredere welzijnsorganisaties, vaak (te) onzichtbaar. Het is er gewoon, maar wordt pas gemist als de speeltuinwerker of de jongerenwerker verdwijnt. Kinder- en jongerenwerkers zijn mede-opvoeders in de buurt. Zij vervullen naast en samen met ouders, scholen, jeugdzorg en vele andere organisaties een rol in de ontwikkeling van met name kinderen en jongeren die extra aandacht nodig hebben in vrijetijd en maatschappelijke participatie. Zij zijn essentiële partners bij het realiseren van een pedagogisch civil society.

Het vertrekpunt voor het werk is de leefwereld van de kinderen en jongeren. Inzet van het werk is de volwaardige deelname van kinderen en jongeren aan de samenleving. De inhoud, aanpak én doelgroepen van het kinder- en jongerenwerk verschillen per gemeente, en zijn afhankelijk van het lokale jeugdbeleid. Het werk beweegt mee met maatschappelijke ontwikkelingen, trends en behoeften in leefsituaties van kinderen en jongeren in gemeenten. Wij signaleren de volgende tendensen in het kinder- en jongerenwerk:

Gericht op alle kinderen en jongeren, met kanszoekende jeugd als primaire doelgroep

Het kinder- en jongerenwerk is er voor alle kinderen en jongeren in een wijk of gemeente. 'We sluiten als kinder- en jongerenwerk niemand uit,' werd vaak benadrukt door de professionals die voor deze publicatie zijn geïnterviewd. In de meeste gemeenten zijn de kinderen en jongeren met een lage sociaal-economische status en van ouders met een laag opleidingsniveau de primaire doelgroep. Hierbij kan het gaan om de doelgroepkinderen uit het onderwijsachterstandenbeleid zoals in Groningen, waarvan zeker 40% door het kinderwerk wordt bereikt.

Door kinderen en jongeren serieus te nemen en hun te laten zien dat ze er daadwerkelijk bij horen, verkeren kinder- en jongerenwerkers tegelijkertijd in de positie om hen te kunnen aanspreken op hun gedrag.

De doelgroep van het kinder- en jongerenwerk verschilt per gemeente, maar kan ook binnen één organisatie per project verschillen. Het kinder- en jongerenwerk in Finsterwolde trekt veel jeugd met laag opleidingsniveau: er zijn veel lage inkomens en er is veel werkloosheid en in Finsterwolde behoren bijna alle jongeren tot doelgroep van lage sociaal-economische status en ouders met een laag opleidingsniveau. Terwijl het bij het straathoekwerk in Bergen op Zoom vooral gaat om de (allochtone) risicjongeren. In Maastricht heeft het kinderwerk extra aandacht voor de kwetsbare kinderen en jongeren in het (voortgezet) speciaal onderwijs. En in Rotterdam vindt men dat de aandacht voor meiden binnen het kinder- en jongerenwerk vaak te gering is.

Kinderen en jongeren worden op hun mogelijkheden aangesproken

Kinder- en jongerenwerkers spreken kinderen en jongeren op hun mogelijkheden aan. Zij zijn gericht op hun *empowerment* en emancipatie. Ze bieden hen kansen en ondersteunen hen bij het ontwikkelen van hun talenten. Kinder- en jongerenwerk zorgt voor laagdrempelige aanspreekpunten voor kinderen, jongeren en hun ouders in de wijk. Het zorgt ervoor dat de jeugd beschikt over voldoende faciliteiten en bezigheden, zodat ze zich in een belangrijke fase in hun leven kunnen ontwikkelen, onder én na schooltijd. Door kinderen en jongeren serieus te nemen en hun te laten zien dat ze er daadwerkelijk bij horen, verkeren kinder- en jongerenwerkers tegelijkertijd in de positie om hen te kunnen aanspreken op hun gedrag. Het coachen en het begeleiden van groepen en individuen is een belangrijke taak. Met oog voor de problemen van de jeugd, signaleren kinder- en jongerenwerkers en werken zij samen met onderwijs, kinderopvang, politie en andere organisaties. Zij werken in het voorportaal van de jeugdzorg, en gaan uit van kansen en mogelijkheden. Zij zien kinderen en jongeren staan. Kinder- en jongerenwerkers vervullen een eigen specifieke functie, naast ouders, leerkrachten, de kinderopvang en de jeugdzorg. Zij hanteren het "Internationale Verdrag inzake de rechten van het kind" als achterliggend kader en zijn daarbij vooral gericht op het bevorderen van maatschappelijke participatie, recht op recreatie, spel en vorming

en op het geven van extra aandacht aan die kinderen en jongeren die opgroeien met meer risicofactoren.

Vernieuwde doelen voor het kinder- en jongerenwerk nieuwe stijl

Het kinder- en jongerenwerk vernieuwt. Het sluit steeds aan op de veranderende leefwereld van kinderen en jongeren en hun belevingswereld, waarin ook de sociale media een belangrijke rol spelen. Het imago dat de kinder- en jongerenwerker alleen maar leuke activiteiten organiseert is hardnekkig, maar echt achterhaald! Activiteiten zijn geen doel op zich maar een middel, klinkt in elk portret door. De kinder- en jongerenwerkers Nieuwe Stijl werken vraaggericht en zijn creatief en ondernemend. Zij laten kinderen en jongeren zelf de activiteiten organiseren, zodat ze er van kunnen leren. De uitgangspunten van levensecht leren staan centraal. Participatie van de kinderen en jongeren en werken aan talentontwikkeling, het bevorderen van competenties van kinderen en van sociale en taalvaardigheid zijn daarbij de hoofddoelen.

Steeds meer outreachend, in de wijk

Er wordt steeds meer wijkgericht en outreachend gewerkt. Zo heeft men in Winterswijk het accommodatiegerichte jongerenwerk losgelaten. Daardoor heeft het jongerenwerk een dynamischer karakter gekregen. Ook in Maastricht is de kernboodschap van het Kinder- en Jongerenwerk Nieuwe Stijl om met iedere partner in de buurt, de ouders, de school, buurtvereniging, maar ook de winkeliers en gemeenten samen aan de slag te gaan in de wijk. Wat kunnen we er samen aan doen om de wijk een betere omgeving te geven om op te groeien? Samen verantwoordelijk nemen! Dit is essentieel voor burgerschapsvorming. Bij Stichting Doenja in Utrecht gaan ze nog een stap verder door te werken met 'sociaal makelaars jeugd'. Zij zijn 'aanwezig' of 'present' in de buurt, aanspreekbaar en onderhouden duurzame contacten met alle relevante organisaties, ondernemers en sleutelfiguren in de buurt. Zij stimuleren de 'eigen kracht' van kinderen en jongeren en de pedagogische *civil society*.

Volgens woningbouwvereniging Woonwaard moet de inzet van het jongerenwerk de komende jaren op zijn minst verdubbelen.

Meer met minder middelen

De maatschappij is harder geworden en de tolerantie voor jongeren is afgenomen. Hoe eerder jongeren worden betrokken in hun eigen woonomgeving bij zaken die hen aangaan, hoe beter geanticipeerd wordt op probleem- of overlastsituaties en hoe groter het effect hiervan is. Hiervoor pleit Ronald Boemendaar van Woningbouwvereniging Woonwaard in Alkmaar. In het kader van 'eigen kracht', 'terug naar de burger' en 'vraaggerichte inzet' zal volgens deze woningcorporatie de inzet van het jongerenwerk de komende jaren op zijn minst moeten verdubbelen. Maar tegelijkertijd klinkt er een grote zorg over gemeentelijke bezuinigingen. Ook het kinder- en jongerenwerk krijgt hiermee in veel gemeenten te maken. Toch zien we dat bijvoorbeeld bij Raster in Deventer het aantal kinderwerkers de afgelopen paar jaar juist meer dan verdubbeld is. Dat komt door hun brede aanpak. Een deel van de extra middelen is afkomstig van de samenwerkingspartners. Raster werkt met de woningbouwvereniging aan het pedagogisch klimaat van een wijk en met de jeugdzorg in een naschoolse dagbehandelingsgroep. Verder begeleidt Raster een project voor ouders en kinderen met psychische problematiek samen met de GGZ. Men werkt samen met het onderwijs in het kader van de Brede School en heeft diverse kinderwerk en meidenwerk activiteiten, ook in de schoolvakanties. Meer doen vanuit een brede aanpak met een duidelijke visie op de eigen kracht van rol als professional, versterkt de rol van het kinder- en jongerenwerk.

Heldere effectmeting en productafspraken

In steeds meer gemeenten werkt het kinder- en jongerenwerk met een goed registratiesysteem. In Deventer maakt men jaarlijkse een uitgebreide wijkanalyse voor gemeente en de samenwerkingspartners op basis van een goed registratiesysteem. In Alkmaar heeft men een eigen registratieformulier voor effectmeting ontwikkeld en in Scheveningen kan men precies aangeven wie de deelnemers zijn. Registratievormen en planmatig

werken en evalueren helpen kinder- en jongerenwerkers om de resultaten van hun inspanningen aan te geven en bij het maken van keuzes, zoals ook de sociaal makelaars in Utrecht aangeven. Tegelijk waakt het kinder- en jongerenwerk ervoor om door te schieten in een dominant zorgdenken en overregistratie met digitale effectmetingen.

Samen voor de transitie van de jeugdzorg

Het kinder- en jongerenwerk is in staat in contact te komen met gezinnen waar de jeugdzorg vaak niet 'binnen komt', zoals in Deventer, Utrecht en Groningen blijkt. Goed kinder- en jongerenwerk brengt deze gezinnen waar nodig in contact met de jeugdzorg. Het levert meerwaarde op als de jeugdzorg en het welzijnswerk samen optrekken. Zo werkt de jongerencoach van Kern8 in Alkmaar samen met de jeugdreclassering en de leerplichtambtenaar. Het kinder- en jongerenwerk is hier een gelijkwaardig partner van de jeugdzorg. Juist door de verschillende invalshoeken en opleidingsachtergronden en andere manieren van kijken naar kinderen en jongeren, vullen jeugdhulpverlening en kinder- en jongerenwerk elkaar goed aan. De meer individuele kijk van de jeugdhulpverlening wordt versterkt door de meer groepsmatige, omgevingscontext-gerichte en speels-creatieve blik van het kinder- en jongerenwerk. Voor een succesvolle transformatie van de jeugdzorg is het goed de samenwerking tussen kinder- en jongerenwerk en jeugdzorg verder te versterken.

Samen werken aan voorkomen overlast en verbeteren leefbaarheid van de wijk

Om overlast te voorkomen, en de leefbaarheid van de wijken te verbeteren wordt steeds intensiever samengewerkt met de politie. Bijvoorbeeld door het jongerenwerk en het straathoekwerk in Bergen op Zoom. Door toezicht op bekende plekken, het aanspreken van de jongeren en bewoners, het aanbieden van activiteiten of trajecten en doorverwijzing naar de jeugdzorg. Doordat de politie en jongerenwerk vanuit verschillende perspectieven naar de jeugd kijken, inspireren en ondersteunen zij elkaar vanuit die onderscheiden functies en vullen zij elkaar in de praktijk goed aan. De straathoekwerker of

Er is nog veel werk te verrichten om in het gehele land krachtig kinder- en jongerenwerk te krijgen.

jongerenwerker fungeert hierbij als een intermediair om het vertrouwen tussen jongeren en volwassen burgers te herstellen.

Maar er is meer nodig voor krachtig kinder- en jongerenwerk

Er is nog veel werk te verrichten om in het gehele land krachtig kinder- en jongerenwerk te krijgen. Daarvoor zal de BVjong, Beroepsvereniging Kinder- en Jongerenwerkers, de komende jaren verder moeten werken aan de volgende zaken:

- vergroten van de zichtbaarheid van Kinder- en Jongerenwerk Nieuwe Stijl;
- werken aan verdere methodiekontwikkeling en effectmeting van het werk;
- professionalisering vanuit de specifieke functie van het werken met kinderen en jongeren binnen het sociaalagogisch werk;
- de beroepsvereniging zelf versterken als organisatie en spreekbuis vanuit het werkveld bij beleidsontwikkelingen en landelijke projecten.

juni 2012

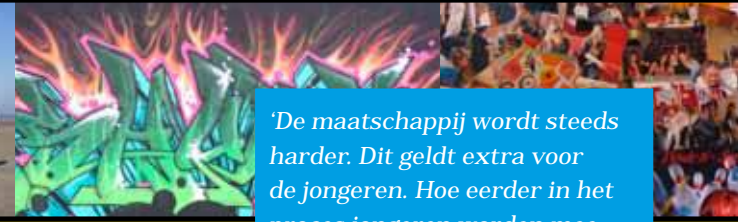

Daar
De kracht
ben je
van het kinder- en jongerenwerk
goed in!
in 11 portretten.

‘Jongerenwerkers zijn als het ware de voelsprietten in de wijk. We zien en weten ontzettend veel van de jongeren in die wijk.’

Alkmaar: ambulante jongerenwerker en jongerencoach Rutger Weinreder

‘De maatschappij wordt steeds harder. Dit geldt extra voor de jongeren. Hoe eerder in het proces jongeren worden meegenomen in hun eigen woonomgeving, hoe beter er geanticipeerd wordt op situaties en hoe groter het effect hiervan is. In het kader van “eigen kracht”, “terug naar de burger” en “vraaggerichte aanpak” zal de inzet van het jongerenwerk de komende jaren op zijn minst moeten verdubbelen.’ Ronald Bloemendaal, woonconsulent Woningbouwvereniging Woonwaard uit Alkmaar

Als jongerencoach kun je écht iets betekenen voor een jongere

‘Wij werken steeds meer gebiedsgericht in plaats van doelgroepsgericht,’ zegt Rutger Weinreder, ambulante jongerenwerker en jongerencoach bij Stichting Welzijnsbevordering Kern8, een brede regionale welzijnsstichting in Alkmaar en omgeving. ‘Het maakt niet uit of een jongerenwerker of opbouwwerker een vraag van bewoners krijgt. Het gaat er om dat de vraag beantwoord wordt. Het maakt ook niet uit of een jongere of een oudere, een autochtoon of een allochtoon een werker benadert. Het belangrijkste is dat wij hem of haar horen en serieus nemen.’

‘Als ambulante jongerenwerker richt ik me in eerste instantie op de grootste overlastgevende groep jongeren uit de wijk. Jongeren in de leeftijdsgroep van 14 tot 27 jaar. Het is de vraag van de buurt om de overlast van deze groep jongeren aan te pakken. We signaleren ontzettend veel. Daarom hebben we als organisatie een *checklist*, een formulier voor effectmeting ontwikkeld. Dat dwingt ons als jongerenwerkers om op een uniforme manier naar de wijk en naar jongeren te kijken.’

‘Een moderne jongerenwerker werkt vraaggericht: de buurt heeft overlast, de politie investeert er in én ook het jongerenwerk investeert met ambulante jongerenwerk en de jongerencoach om de overlast te verminderen. Natuurlijk willen we ook voor de jongeren zelf iets betekenen. Dat lukt extra goed als je als jongerenwerker de juiste netwerkpartners erbij haalt.’

‘Daar waar “mijn armen te kort zijn” als leerplichtambtenaar, kan het jongerenwerk in de buurt nog wel monitoren om laagdrempelige hulpverlening in te zetten.’ Ymie de Jong, leerplichtambtenaar Alkmaar

‘Het coachen van jongeren is een verlengstuk van goed jongerenwerk,’ legt Rutger uit. ‘Als je met een groep jongeren werkt, dan bouw je een band met ze op. En dan komen ze eerder naar je toe met vragen of problemen. Dan zit je snel in een één op één situatie met zo’n jongere te praten over zijn vragen. Je merkt dat je als jongerencoach meer tijd in de individuele vragen van jongeren

kan steken en daarmee echt meer kan betekenen voor zo’n jongere. Die tijd heb je als “gewone” jongerenwerker niet. Om te kunnen coachen heb je wel extra competenties nodig als jongerenwerker, alsook meer kennis van de sociale kaart van de buurt.’

‘Mijn kracht is dat ik zowel jongerenwerker als jongerencoach ben. Ik weet veel over werk, school en de vrije tijd van de jongeren. Daardoor kan ik heel veel vragen zelf *tackelen*. Maar vooral ben ik sterk in het signaleren. Ik heb de meest overlastgevende groep jongeren in beeld via het jongeren centrum of op straat. Ik ken ze allemaal. Ik weet waar dingen goed gaan en waar het mis gaat. Als jongeren een vraag of een probleem hebben, dan komen ze naar mij toe. Daar kan ik dan op inspringen. En daarna is het voor de hulpverlenende instanties veel gemakkelijker om gericht de juiste hulp te geven.’

‘De belangrijke partners van het jongerenwerk zijn de buurtbewoners en de partners in de wijk, zoals de wijkagent en de winkelmanager. Voor de verdere hulp aan jongeren is het Veiligheidshuis is een belangrijke partner, evenals het Openbaar Ministerie, de leerplichtambtenaar en de vmbo- en mbo-scholen waar de jongeren op zitten. Verder werken we met de organisatie die Wajong-jongeren begeleidt op weg naar arbeid. Ook de woningbouwvereniging is een erg belangrijke partner van mij bij het signaleren van overlast en het verbeteren van de leefbaarheid in de wijk.’

‘De kinderen zijn bezig met dingen waar zij onder schooltijd niet aan toekomen. We spelen hierbij in op signalen van de leerkrachten. Waar hebben kinderen behoefte aan, wat hebben ze nodig?’

Arnhem: Jan Meffert, kinderwerker in een multifunctionele Brede school

We creëren een krachtige leeromgeving

‘Vanuit de brede welzijnsorganisatie Rijnstad werk ik bij de multifunctionele Brede School, het MFC in de wijk Presikhaaf,’ vertelt kinderwerker Jan Meffert. ‘Hier zijn vele voorzieningen gevestigd. Twee basisscholen, een sportbedrijf, de kinderopvang, een kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang, een wijkcentrum, een peuterspeelzaal, een jongerencentrum, een bibliotheek, een wijkpost van de gemeente, het CJG en een politiepost. Ik coördineer hier het totale kinderkwerk, dat gebaseerd is op drie pijlers: het reguliere kinderkwerk, de Huiskamer en de Verlengde Schooldag.’

‘Het kinderkwerk is er voor alle kinderen. We creëren een krachtige leeromgeving. Kinderen kiezen zelf hoe zij hun tijd willen besteden, het kinderkwerk faciliteert met ruimte en begeleiding. Binnen het kinderkwerk aanbod is een reguliere woensdagmiddagclub, met inloopactiviteiten met alles erop en eraan: toneel, sport en spel, creatieve activiteiten en ICT. Waar mogelijk spelen we in op activiteiten in de wijk.’

‘De Huiskamer is voor kinderen na schooltijd een veilige plek waar ze zelf mogen kiezen wat ze gaan doen. Er is beperkte begeleiding, kinderen zijn in hoge mate zelf verantwoordelijk. Het is hún vrije tijd! De huiskamer fungeert als inloop; kinderen kunnen er tijdens de openingstijden van het centrum altijd terecht.’

Vaak komen ook ouders – meestal moeders – even iets drinken. In open kasten staan veel spelmaterialen met een uitleensysteem. Kinderen kunnen munten verdienen, waarmee ze duurder speelgoed en spel materiaal kunnen lenen.’

‘Het samenvoegen van de Verlengde Schooldag en kinderkwerk heeft voordelen: de activiteiten in het kinderkwerk in het MFC zijn veel meer geïntegreerd dan voorheen. We willen zoveel mogelijk kinderen bereiken en zien toe op de kwaliteit van het totale aanbod. We brengen de verschillende projecten en programma’s vanuit verschillende beleidsterreinen samen: wijkprojecten, sport, kunst en cultuur, natuur en milieu. Binnen de Verlengde Schooldag wordt gewerkt aan het bevorderen sociale competenties, het verbeteren van taalvaardigheid en talentontwikkeling. Per activiteit leggen we verschillende accenten en steeds gaat het om het versterken van de maatschappelijke betrokkenheid.’

‘Alle participanten van het MFC hanteren de uitgangspunten van het pedagogisch beleidsplan en de huisregels. We zorgen samen dat kinderen vrijheid krijgen, zelfstandigheid, eigen keuzes maken: ze kiezen zelf of en waar ze aan mee willen doen. Er is aandacht voor de kinderen én tegelijk werken we resultaatgericht! Vooraf bepalen we waar we extra aandacht aan gaan geven bij de activiteiten. Kinderparticipatie zit in de metho-

diek verwerkt. Kinderen hebben alle ruimte om initiatief te nemen, te spelen en plannen te maken.’

Het kinderkwerk is gebaseerd op de uitgangspunten van levensrecht leren. Het bevorderen van competenties van kinderen, werken aan talentontwikkeling en bevorderen van taalvaardigheid zijn daarbij de hoofddoelen.

‘Na 5 uur ’s middags zijn er niet zoveel instanties meer op straat aanwezig. De straathoekwerker en de wijkagent zijn vaak de enigen.’

Bergen op Zoom: Straathoekwerker Angelo Anzola

Trajecten naar scholing en werk

‘Straathoekwerk is gericht op versterken van de leefbaarheid en aanpak van overlast,’ zegt Angelo Anzola, straathoekwerker bij de stichting Sterk in Welzijn (SIW) in Bergen op Zoom. ‘Na een overlastmelding leggen wij contact met de jongeren en de overlastmelder. Daaruit probeer je een analyse te maken wat er leeft en speelt. Daarmee ga je aan de slag. Samen met de andere jongerenwerkers en de samenwerkingspartners maak je een plan van aanpak. De belangrijkste samenwerkingspartners zijn de wijkagent, de gemeente (met name de wijkmanager en de afdelingen die over fysieke aspecten gaan), de woningcorporatie, het Jeugdpreventieproject en het Buurtpreventieteam.’

‘Per jaar krijgen we zo’n 250 meldingen. Hierbij gaat het om verschillende typen overlast, zoals vervuiling, druggebruik, geluidsoverlast en pesten. Meestal een combinatie hiervan. Jongeren zien het vaak anders, maar in de ogen van de buurtbewoners zijn het hangjongeren die kabaal maken, onnodig op scooters rondrijden of de bal opzettelijk de tuin in trappen. Er is vaak een machtsstrijd gaande tussen groepen jongeren en andere buurtbewoners.’

‘Alle meldingen nemen we serieus. Eerst gaan we kijken of het een incident is of dat er regelmatig overlast is. Bij incidentele meldingen ben je een luisterend oor voor de melder. Als er hardnekkige overlast is, dan ben je vaak drie weken elke dag op de betreffende plek. Dan heb je contact met de wijkagent of er ook signalen bij hem zijn binnengekomen. Dan heb je overlegmomenten met de wijkagent of gemeente waarbij je afspraken vastlegt en de lijntjes kort houdt.’

‘Het verschil in aanpak tussen mij als straathoekwerker en de wijkagent is dat die ook een politieagent is. Ik ben minder een bedreiging voor de jongeren. Ik fungeer als een intermediair om het vertrouwen tussen jongeren en volwassen burgers te herstellen.

Dat kan tevens een valkuil zijn van de straathoekwerker. Je kan wel leuk het vertrouwen hebben van de jongeren, maar het moet ook een *follow up* hebben. Als je op straat bent en je gaat toneel spelen, daar prikken de jongeren zo doorheen. Maar als je een afspraak maakt en de jongeren komen hun afspraak niet na, dan zoek je ze op. Het gaat ook om hun talenten. Wij zijn degene die daarbij ondersteuning geven. Dan merken ze dat je hen serieus neemt.’

‘Voor de langere trajecten is de combinatie straathoekwerk met accommodatiegebonden jongerenwerk belangrijk. Daarvoor hebben we elke week contactavonden in diverse wijken voor de straatgroepen. Daarbij gaan we themagericht aan de slag met de jongeren en stimuleren we hun verantwoordelijkheid, onder meer door jongeren zelf de organisatie daarvan te laten oppakken. We spreken gedurende het jaar een aantal thema’s af, zoals waarden en normen, pesten, vuurwerk, leven in twee culturen en gezondheid. Hierbij laten we ruimte voor wat er speelt op straat om dat in het thema in te brengen.’ ‘Het gaat ook om activeren en motiveren van de jongeren. Soms hebben jongeren een traject naar scholing of werk nodig. Dan motiveer je ze en begeleid je ze daar naar toe. Het is gunstig als je een goed netwerk hebt. Als je iets niet zelf kan doen, zoek je iemand die affiniteit heeft voor de doelgroep en iets kan betekenen voor de jongeren.’

‘Wat ik merk is dat de overlast wat betreft de leeftijd naar beneden trekt. We werken nu met jongeren vanaf 13 jaar. Een aantal jaren geleden was dat nog vanaf 16 jaar. Steeds vaker zie je dat de overlast veroorzaakt wordt door gastjes van 10 of 11 jaar.’

'Vaak word je pas bij zaken gevraagd als dingen fout gaan, maar we kunnen vanuit onze preventieve rol eerder aan de slag.'

Groningen: Annette Schuiterd en Marleen Kramer, coördinatoren kinderwerk

Kinderwerk en BSO gaan buurtgericht aan de slag

'Het kinderwerk is verantwoordelijk voor "onze lieve kinderen met lastig gedrag": die 20 procent van de kinderen die extra zorg nodig hebben,' zegt Annette Schuiterd, coördinator kinderwerk bij de SKSG in Groningen 'De opdracht van de gemeente aan de kinderwerkers is: "Bedien de doelgroep". Wij bereiken 30 procent van die kinderen via het kinderwerk.'

'Sinds 2006 is het kinderwerk in Groningen onderdeel van de stichting Kinderopvang, met een eigen CAO,' zegt collega Marleen Kramer, eveneens coördinator kinderwerk bij dezelfde organisatie. 'De pedagogische medewerkers van de BSO en de kinderwerkers vullen elkaar aan vanuit hun specifieke expertise. De BSO heeft pedagogisch geschoolde krachten. Kinderwerkers hebben de expertise in het programmeren en outreachend werken. Het kinderwerk gaat in op signalen uit de wijk en van de samenwerkingspartners. In elke wijk is de samenwerking georganiseerd in buurtteams en/of naschools overleg. Belangrijke partners voor ons zijn de scholen, het CJG en het jeugd- en jongerenwerk. Eerst lag de focus van het kinderwerk op talentontwikkeling en ervaringsgericht leren. De opzet was om kinderen toe te leiden naar activiteiten waar ze normaliter niet mee in aanra-

king zouden komen. Dat gebeurde via "activiteitenladders" die op school werden verspreid, met bijvoorbeeld muzieklessen en beeldende vorming. In de loop van de tijd bleek dat we de "doelgroepkinderen" niet bereikten met die activiteitenladder. We werken nu vooral met open middagen waar kinderen altijd terecht kunnen. Er is dan ook een programma met inhoudelijke activiteiten, waar kinderen hun talenten kunnen ontwikkelen.'

'Het outreachend werken vormt een van onze kerntaken in het kinderwerk,' legt Annette uit. 'Wij verbinden signalen die we in buurten opvangen, vanuit het perspectief van kinderen, en leggen verbindingen met collega-werkers. Bijvoorbeeld als een opbouwwerker met de inrichting van een plein aan de slag gaat. Wij organiseren dan de kinderparticipatie. Per wijk verschilt de uitwerking. Die is afhankelijk van de energie en initiatieven van de bewoners en de professionals. Vanuit het kinderwerk vorm je een sociaal vangnet voor kinderen die extra aandacht en zorg vragen, maar niet - of nog niet - bij de jeugdzorg in behandeling zijn. Het zijn kinderen die vaak weggestuurd worden en zich moeilijk kunnen

'Je bent tevreden als een kind na een middag met een glimlach weggaat en de grootste belhamel je toeschreeuwt: Marleen, ik heb zo'n fijne dag!'

'Het gaat bij het kinderwerk om een mix aan inspanningen, waarbij activiteiten aanbod een belangrijke basis is. Daar worden signalen opgevangen, het is laagdrempelig en alle kinderen zijn welkom.'

handhaven in georganiseerde activiteiten met andere kinderen. Vaak zijn hun sociale vaardigheden beperkt, en vragen ze om extra aandacht. Belangrijk is dat kinderen weten dat je hen ziet staan.'

'Het valt en staat allemaal met de band die je als kinder- en jongerenwerker hebt met de jongeren.'

Finsterwolde: Wietske Visser, jongerenwerker bij 't Schienvat

Kinder- en jongerenwerk in een krimpgemeente

'De gemeente Oldambt is een groot krimpgebied op het platteland van Oost-Groningen,' vertelt Wietske Visser, jongerenwerkster bij 't Schienvat. Dat is een stichting voor jeugd- en jongerenwerk voor de voormalige gemeente Riederland, tegenwoordig onderdeel van de gemeente Oldambt. 'Op bijna alle thema's van "Kinderen in Tel" is het een van de slechts scorende gemeenten in Nederland. Veel mensen trekken er weg, de bevolking heeft een laag opleidingsniveau met lage inkomens en er is veel werkloosheid. Veel jongeren zitten in de Wajong en hebben geen uitzicht op werk. De problematiek gaat van generatie op generatie over.' (Zie www.kinderenintel.nl, red.)

'Het kinder- en jongerenwerk van 't Schienvat bestaat uit verschillende onderdelen, zoals kinderwerk, tienerwerk, meidenwerk, "Jongeren aan tafel", de informatiemakelaar, de sportbus en er zijn activiteiten rond het thema gezondheid. In samenwerking met Neonstrathoekwerk hebben we het project "Wonen met Kansen" ontwikkeld.'

'Met de methode "Jongerenwerk aan tafel" doen we gerichte activiteiten met een kleine groep jongeren in een kleine, huiselijke setting. We hebben specifieke problemen in dit gebied. Veel jongeren hebben moeite met hun leefsituatie. We hebben gemerkt dat je in een huiselijke situatie veel gerichtere gesprekken hebt dan op straat, in een bar of in een tienersoo. Daarom hebben we een ruimte ingericht als echte huiskamer. Vanuit dat concept proberen we de jongeren heel gericht te helpen om ze op alle leefgebieden een steviger burger te maken. Door gerichte activiteiten op te zetten, maar ook door gewoon gezamenlijk te eten en koken. Vervolgens zit je aan tafel en begint iemand over school. En zo ontstond spontaan de vraag om huiswerkbegeleiding te organiseren met een aantal meiden die anders zeker voortijdig schoolverlaters zouden zijn.'

'Als informatiemakelaar benaderen we actief de jongeren op straat. We bezoeken groe-

pen, analyseren ze en kijken waar de behoeftes liggen. De jongeren hebben verschillende hangplekken die we als informatiemakelaar monitoren voor het gemeentebestuur. Maar ook voor de jongeren zelf om hun leefwereld te verbeteren. We hebben regelmatig contact met mensen uit hun omgeving, zoals op school, in de supermarkt of in de buurt. Als jongeren in een gesprek hun vraag of probleem aangeven - bijvoorbeeld over werk of uitkering of iets met justitie - dan ga ik samen met de jongere bekijken wat we hieraan kunnen doen.'

'Van de informatiemakelaar kan iedereen gebruik maken. We zijn zowel hulpverlener, voorlichter en activiteitencoach, als monitor voor de gemeente. Hierbij gaat niet alleen om problemen. Het kan ook zijn dat een groep jongeren een paasvuur wil houden. Dan adviseer ik ze om dat goed en zorgvuldig te doen. De school kan mij vragen voor een schoolactiviteit. Dan help ik de school daarbij of wijs ze de weg. En ik informeer de jongeren over alcoholmisbruik of gewoon als er ergens een popconcert wordt georganiseerd. En de gemeente kan mij vragen om eens te kijken bij een plek waar veel vernield wordt om dit verder uit te zoeken. De informatiemakelaar is dus niet alleen gericht op veiligheid, maar vooral op de verbinding met de leefwereld van de jongeren'.

'Bij de supermarkt sprak ik een jongen en zijn vader. Ik wist dat die jongen in enkele jeugdgevangenissen had gezeten en de gezinscoach had gezegd dat hij vanwege zijn lage IQ onhandelbaar is. De vader wist niet wat hij met zijn zoon aan moest. Na gesprekken met een jongerenwerker is het ons toch gelukt om hem in het project "Wonen met Kansen te krijgen". En het gaat nu goed met die jongen. Dat lukt alleen als je dicht bij de jongere staat. Het is van belang dat je de vraag achter de vraag van de jongere of de ouders signaleert.'

'We hebben duidelijk behoefte aan jongerenwerk dat de jongeren opzoekt en samen met de jongeren met hun vragen of problemen aan de slag gaat. Nabij en vertrouwd.'
Albert Stuivenberg, coördinator 't Schienvat

'Kinderen en jongeren in het speciaal onderwijs zijn vaak heel kwetsbaar. Ze hebben minder contacten in de wijk. Ze zijn voor de reguliere verenigingen een vergeten groep. Ze zijn sneller een prooi van drugsdealers en loverboys. Daar proberen we iets aan te doen.'

Maastricht: Susan Honings en Petra Debets, kinderwerkers bij Trajekt Welzijnsorganisatie

Kwetsbare kinderen uit het speciaal onderwijs

'Doel van het project KANS is om kinderen in het speciaal onderwijs meer te laten participeren in het buitenschoolse activiteitenaanbod en in de vrije tijd,' vertelt Susan Honings, kinderwerker bij Trajekt Welzijnsorganisatie in Maastricht.

'KANS is als stimuleringsprogramma een onderdeel van het 3-jarig project "Nao Väöre", dat loopt tot 2013 en is gesubsidieerd door het Elisabeth Strouven Fonds. Met als doelstelling het vergroten van duurzame deelname aan buitenschoolse activiteiten door kinderen van het speciaal onderwijs en dan met name kanszoekende kinderen,' vult haar collega Petra Debets aan. 'KANS staat voor positief, maar ook voor Kwetsbare jongeren Activiteitenaanbod Noa Väöre Samen. Het gaat hier om kinderen met een laag IQ, tussen 60 en 70. Maar ook om kinderen met een gemiddeld IQ, die op een ander vlak problemen of een stoornis hebben. Centraal in de project staat "versterken". Het versterken is gericht op meerdere gebieden en betrokkenen; het kind, de ouder of ouders, vrijwilligers van verenigingen en stichtingen en de kinderwerkers. Voorop staan natuurlijk de kinderen zelf. We gaan uit van hun mogelijkheden en kansen en niet van hun beperkingen. Hen bevestigen in hun eigen kracht is van belang, omdat we daarmee de kans op succes vergroten om aansluiting te vinden binnen een nieuwe, vreemde omgeving.'

'Daarnaast richten we ons op de ouders,' zegt Susan. 'Ouders zijn, als eerst verantwoordelijken voor het kind, zeer nauw betrokken bij alles wat er gebeurt. Deze betrokkenheid is van groot belang voor de ontwikkeling van hun kind. Juist daarom is het

voor ouders belangrijk dat ze mee ontwikkelen om zo hun kind te kunnen blijven ondersteunen.'

'Om kinderen uit het speciaal onderwijs goed te laten aarden in een vrijetijdsvereniging, is het essentieel dat de vrijwilligers van de betreffende verenigingen en stichtingen weten op elke wijze zij deze kinderen het best kunnen ondersteunen en stimuleren,' zegt Petra. 'Voor hen is het belangrijk te weten waar mogelijk een benadering verschilt van de gebruikelijke aanpak. Daarom krijgen deze vrijwilligers een cursus hoe om te gaan met kinderen met een licht verstandelijke beperking. De kinderwerkers van Trajekt, werkzaam in tien buurten van Maastricht, zijn voor dit werk heel belangrijk. Zij zijn er voor alle kinderen in deze buurten. Dus ook, of misschien wel juist, voor de kinderen van het speciaal onderwijs. Naast hun algemene pedagogische opleiding is het zinvol om vanuit de praktijk, dicht bij professionals van speciaal onderwijs, te ervaren wat het betekent om deze groep op te nemen in het reguliere aanbod van het kindwerk in de buurt.'

'Om kinderen te ondersteunen bij het vinden van een aansprekende vrijetijdsbesteding is de toepassing van de methodiek "Koppelkracht" zeer geschikt,' vertelt Susan. 'We werken daarbij met een vrijwilliger of stagiaire, die een "maatje" wordt genoemd. We willen per schooljaar zo'n 40 kinderen koppelen aan een maatje. Dit zijn studenten die gedurende maximaal een jaar de kinderen letterlijk mee aan de hand nemen. In overleg met de ouders en kind gaat een maatje samen uitzoeken welke activiteit of vereniging het kind aanspreekt om vervolgens met elkaar deze vereniging of activiteit te gaan bezoeken. Volgens een vooraf opgesteld werkplan zal het maatje een of meerdere activiteiten met het kind uitproberen alvorens eventueel een uiteindelijke keuze te bepalen. Zodra deze keuze bepaald is, kan er een afbouwperiode ingaan, waarin het maatje bekijkt in hoeverre het mogelijk is om de begeleiding te verminderen en eventuele verantwoordelijk over te dragen.'

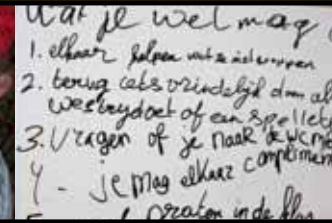

'Van groot belang is dat er korte lijnen zijn met de SBO-scholen. Zij weten welke kinderen extra begeleiding of maatje in de vrije tijd nodig hebben.'

'Meidenwerk is een ondergeschoven kindje van het jongerenwerk. Het is erg belangrijk dat meiden een plek hebben waar ze veilig over hun gevoelens kunnen praten.'

Rotterdam: Sibel Samur, meidenwerker Stichting Welzijn Feijnoord bij Meidenvilla Mallow

Meidenwerk is een ondergeschoven kindje

'Meidenwerk is een ondergeschoven kindje van het jongerenwerk,' zegt Sibel Samur, meidenwerker bij Meidenvilla Mallow in de Rotterdamse deelgemeente Feijenoord. 'Als je het over jongerenwerk hebt, dan heb je het vooral over probleemjongeren, jongeren die zich vervelen of over overlast. En dat heb je het meestal over jongens en jongensproblemen. De problematiek van meiden komt niet zo snel naar buiten als bij jongens. Jongens die problemen thuis hebben, laten zich buiten sneller zien. Die gaan blowen, hangen in een bushokje, tonen agressief gedrag of doen aan vandalisme. Bij meiden is het subtieler en meer intern gericht probleemgedrag.'

'De Meidenvilla is enkele jaren geleden ontstaan. Het is onderdeel van het vrouwenwerk én het jongerenwerk. Het is een specifieke ruimte voor alleen meiden. Ze merkten in Rotterdam dat in de wijkcentra heel weinig meiden kwamen. Want wie stuurt nou zijn dochter naar een plek waar jongens voor de deur hangen. Veel allochtone meiden mogen niet naar plekken waar ook jongens komen. En mogen niet na zes uur 's avonds op straat of alleen onder begeleiding.'

'Het meidenwerk moet ook zelf uit de slachtofferrol komen en het jongerenwerk moet beter investeren in meiden. Eigenlijk zou 50 procent van het jongerenwerk uit meidenwerk moeten bestaan.'

'Het meidenwerk moet ook zelf uit de slachtofferrol komen en het jongerenwerk moet beter investeren in meiden. Eigenlijk zou 50 procent van het jongerenwerk uit meidenwerk moeten bestaan.'

'We hebben een projectplan geschreven voor de Meidenvilla. En vandaaruit ben ik gestart met de opzet. We willen een meidenvilla runnen vanuit de meiden zelf. We moeten niet meer uitgaan van de oude werkwijze "Wij bieden aan en jullie nemen af". Van die jongerenwerkstijl moeten we af. De meiden moeten zichzelf kunnen ontwikkelen. Voor zichzelf, maar ook voor de medebewoners uit de wijk.'

'We draaien de Meidenvilla met 30 stagiaires per half jaar. Hiermee organiseren we verschillende projecten op het gebied van talentontwikkeling, emancipatie, sociale cohesie in de wijk en op het thema "de ouderen ontmoeten de jongeren". Deze meiden organiseren de activiteiten voor de verschillende doelgroepen, van basisschool en de vmbo-school. Zij werken samen met ouderen en geven hen computerles. Je merkt dat de meiden hierbij het besef krijgen wat vrijwilligerswerk is, wat het is om anderen te helpen. Ik zeg altijd "je helpt jezelf door anderen te helpen". Je ontwikkelt jezelf daardoor.'

'Activiteiten in de Meidenvilla zijn uitgebreid naar activiteiten en projecten in de wijk. De gemeente wil ook meer toe naar talentontwikkeling en het bestrijden van vroegtijdig schoolverlaten. Dit kan je het beste doen door de meiden die zelf in opleiding zijn, samen te laten werken met andere meiden die dreigen uit te vallen. Daarom werken we ook met vmbo-leerlingen.'

'Het meidenwerk moet veel zichtbaarder worden. Daarom willen we vanuit het landelijk platform meidenwerk www.meidensterk.nl jaarlijks op Wereldmeidendag 22 september aandacht geven aan het meidenwerk.'

'Wij bereiken hier zeker 40 procent van de doelgroepkinderen. We keuren de jongere niet af, wel hun gedrag als dat nodig is.'

Scheveningen: Ernst Fortunati, sociaal-cultureel werker bij Stichting Welzijn Scheveningen

Vangnet voor kinderen en jongeren die dreigen uit te vallen

'Waar eerst een scheiding werd ervaren tussen vrijwilligerswerk en professioneel werk, toont de situatie in Scheveningen aan dat men elkaar nodig heeft en versterkt,' zegt Ernst Fortunati, sociaal-cultureel werker bij Stichting Welzijn Scheveningen. 'Je vult elkaar continu aan; als de wil er is kan er zo veel! De YMCA en Welzijn Scheveningen zijn complementair aan elkaar. Het sociaal-cultureel werk vanuit Stichting Welzijn Scheveningen en het werk van de YMCA lopen in elkaar over. Verschillende generaties zijn actief en ontmoeten elkaar hier. Hele families doen mee: de zeven jaar oude Lilian volgt gitaarles, haar vijftienjarige broer wordt gecoacht met zingen en hun moeder doet mee met het koor. Kenmerk van de programmering in vrijwillig jeugdcentrum is de focus op muziek. De activiteiten zijn laagdrempelig, waardoor kinderen en jongeren meedoen, die niet naar centra voor kunsteducatie of de muziekschool gaan.'

'Ruim dertig vrijwilligers en tien vakkrachten voeren hier het werk uit; daarnaast zijn 100 vrijwilligers uit de buurt actief betrokken bij de activiteiten en het centrum. Per week bezoeken ruim 600 mensen de verschillende muziekactiviteiten van het jeugd- en jongerenwerk in het YMCA gebouw. We hebben ook met het Leger des Heils contact en met

Bureau Jeugdzorg; samen vormen we een vangnet voor kinderen en jongeren die uit dreigen te vallen of extra aandacht nodig hebben. En dat zijn er veel in Scheveningen. Je bent een schakel in de wereld rond een jongere. De lijnen zijn kort. We keuren jongeren niet af, wel hun gedrag als dat nodig is. Collega's vanuit verschillende instellingen kennen elkaar, waardoor we snel in actie kunnen komen.'

'Centraal in ons werk is dat er binding ontstaat, met elkaar en met de samenleving. De verschillende activiteiten versterken elkaar.'
Wim de Graaf, voorzitter YMCA Scheveningen.

'Kenmerken van onze aanpak: iedereen moet je kennen en zij jou, vertrouwen opbouwen, respect, het werkgebied kennen en de problematiek die er speelt. En ondernemingszin: lef en aanpakken! Het vertrouwen geven aan de jongeren en de principes van groeps- werk zijn basisuitgangspunten van ons werk.'

'De meerwaarde van de samenwerking tussen het vrijwillig jeugdwerk en het professionele welzijnswerk blijkt uit het intensieve gebruik van het gebouw van de YMCA en het bereik van meer leeftijdsgroepen: van jong tot oud. Hierdoor is intergeneratieel werken echt gerealiseerd. Er is geen scheiding meer tussen professionals en vrijwilligers. YMCA heeft zijn werk verbreed en is niet meer alleen op het eigen activiteitenaanbod gericht. De organisatie heeft nu meer binding met de buurt en met andere voorzieningen. Het is een gezonde organisatie, die draait op vrijwillige inzet, met enige ondersteuning. De meerwaarde van de samenwerking blijkt ook uit de snelle contacten en acties tussen organisaties.'

'De angst om werk "over te laten nemen", is na een periode van vier jaar verdwenen. We zijn collega's geworden. Nadelen zijn er ook: de uitvoeringspraktijk is weerbarstig. Tijd voor reflectie op het werk ontbreekt en er is geen budget voor research en evaluatie. Wel is er een goede registratie van de deelnemers en de bezoekersaantallen, waarmee we kunnen aantonen hoe groot ons bereik is.'

'Kenmerken van onze aanpak: iedereen moet je kennen en zij jou, vertrouwen opbouwen, respect, het werkgebied kennen en de problematiek die er speelt. En ondernemingszin: lef en aanpakken! Het vertrouwen geven aan de jongeren en de principes van groeps- werk zijn basisuitgangspunten van ons werk.'

'Creëer geen eilandjes in de wijk, maar blijf breed denken! De Sociaal Makelaars jeugd zorgen voor het verbindende cement.'

Utrecht: Sjaan de Vries en Bernadette Henraat, Sociaal Makelaars Jeugd bij Stichting Doenja

'De Sociaal Makelaar Jeugd is aanwezig ('present') in de buurt, is aanspreekbaar en onderhoudt duurzame contacten met alle relevante organisaties, ondernemers en sleutelfiguren in de buurt. Hij stimuleert "eigen kracht" en benut de civil society, maar houdt tegelijkertijd oog voor de grenzen van burgerkracht.' (Uit "Profiel Sociaal Makelaar Jeugd Utrecht")

In de wijk versterken we wat kinderen op school leren

'Het onderhouden van het netwerk in de wijk, vanuit de behoeften van kinderen in hun vrije tijd is de kern van ons werk,' vertelt Sjaan de Vries.

'Er zijn drie pijlers: ideeën waarmaken, problemen aanpakken, spelen en ontwikkelen,' vult haar collega Bernadette Henraat aan. Sjaan en Bernadette zijn sociaal makelaars jeugd bij Stichting Doenja in de wijken Leidscherijn en Kanaleneiland in Utrecht.

'De welzijnsorganisaties in Utrecht heeft hebben een gezamenlijke pedagogische visie voor het werken met 0 - 14 jarigen vastgesteld voor de stad Utrecht,' zegt Sjaan. 'Vanuit de werkwijze Welzijn Nieuwe Stijl is daarbij het profiel van Sociaal Makelaar Jeugd vastgelegd. De Sociaal Makelaar Jeugd versterkt de eigen kracht van kinderen. Actieve participatie van kinderen is een basisuitgangspunt. Als kinderen iets willen doen en daarvoor ideeën hebben, weten ze dat ze bij ons terecht kunnen! Centraal staat hierbij het omgaan met elkaar in de vrije tijd, gezien en gehoord worden, de eigen ideeën en de talenten van kinderen ontwikkelen. We proberen ook kinderen naar verenigingen toe te leiden. Maar dat is mede door financiële drempels niet altijd makkelijk.'

'We werken in Utrecht met de "Vreedzame methode" en op straat en in de wijk versterken we wat kinderen op school leren,' vertelt Bernadette. 'Op een Vreedzame School lossen leerlingen, personeel, ouders en ondersteunend personeel conflicten op een constructieve wijze met elkaar op en gaat men op een positieve manier met elkaar om. Kinderen hebben er een stem en voelen zich verantwoordelijk voor het klimaat in de klas en de school. Op straat, in de speeltuin, in het Huis voor de buurt en op de scholen gelden dezelfde regels en afspraken. Het monitoren en opleiden van wijkmediatoren is een kerntaak van de Sociaal Makelaar Jeugd.'

'We hebben een aantal methodieken ontwikkeld die op de verschillende plekken worden uitgevoerd,' vertelt Sjaan. 'Bijvoorbeeld "de Ideeëntas", waarbij groepjes kinderen zelf met ideeën komen, die zij dan met ondersteuning van de sociaal makelaar realiseren. Zo wilde een aantal kinderen graag koken. Dit resulteerde in een kookclub en een diner voor de ouders. De kinderen organiseren alles zelf, en de kinderwerker is coachend aanwezig. Met basisschool De Boomgaard is een stukje land geadopteerd, waar kinderen in groepjes hun ideeën realiseren in kader van het ontwikkelen van democratisch burgerschap.

Enkele ouders helpen bij de begeleiding, samen met de leerkracht van groep 8. De gemeente heeft het terrein om niet ter beschikking gesteld. Het project resulteerde in "de Kindervrijstaat" door een goede samenwerking met gemeente en culturele projectontwikkelaars.'

'We zien dat veel kinderen problemen hebben doordat ze aandacht tekort komen. Die geven we ze, door gewoon veel met ze te gaan doen.' Meer informatie: www.vreedzaam.nl, www.viavinex.nl www.kindervrijstaat.nl

'Zoek de kinderen op vanuit een positieve grondhouding. En zoek partners op - buiten je eigen grenzen - om projecten te realiseren. Zie de kansen en wees creatief.'

'Heel Winterswijk zien we als onze accommodatie. Het jongerenwerk krijgt daardoor een dynamisch karakter en werkt kostenbesparend. We bouwen een breed sociaal netwerk op.'

Winterswijk: Ellen Bus, jongerenwerker bij Stichting Welzijn Winterswijk

'De politie heeft veel werk met de jeugd. Meldingen van overlast situaties, toezicht op bekende plekken en opsporing en handhaving bij strafbare feiten. We komen in beeld als het mis dreigt te gaan of al is gegaan met de jongeren. Maar wil de jeugd de toekomst hebben, dan kunnen we beter tijd, geld en energie in preventie stoppen. Zorg dat de jeugd beschikt over voldoende faciliteiten en bezigheden, zodat ze zich in een belangrijke fase in hun leven kunnen ontwikkelen. Daarbij is jongerenwerk, laagdrempelig en op plaatselijk niveau van levensbelang. Ze zijn er direct voor de jeugd. Maar hebben ook indirect een vinger in de pap door invloed uit te oefenen op het jeugdbeleid van de gemeente. Doordat de politie en jongerenwerk vanuit een ander perspectief naar de jeugd kijken, kunnen we veel van elkaar leren en elkaar mooi aanvullen.' Berend de Jager, wijkagent Noord-Oost Gelderland.

Van poppodium naar integraal werken als jongerenwerk

'Nadat in 2010 het poppodium in Winterswijk werd gesloten, heeft de stichting Welzijn Winterwijk gekozen voor een nieuwe manier van werken om jongeren te bereiken,' vertelt Ellen Bus, jongerenwerker bij Stichting Welzijn Winterswijk. 'We laten daarmee het accommodatiegericht werken los. Vanuit de gedachte van Welzijn Nieuwe Stijl zijn we meer "eropaf" gegaan en minder accommodatiegericht gaan werken. Met als werkmethoden "vraaggericht ontmoeten en educatie" en outreachend werken. Ons jongerenwerk is flexibel, vraaggericht, dicht bij huis, het vergroot de expressiemogelijkheden en het heeft een educatieve component. Heel Winterswijk zien we als onze accommodatie. Het jongerenwerk krijgt daardoor een dynamisch karakter en dat werkt ook kostenbesparend. We bouwen een breed sociaal netwerk op.'

'Bij onze werkmethode "vraaggericht ontmoeten en educatie" ligt het accent op de jongeren tussen 12 en 16 jaar. Wij bepalen niet zelf de spelregels van het jongerenwerk, maar luisteren goed naar de signalen uit de jongerencultuur. Jongeren uiten zich op verschillende manieren. De één uit zich middels rap, de ander via dans, webdesign of sporten. De opdracht is dan om jongeren de gelegenheid te bieden hun ervaringen en gedachten te uiten. We organiseren daartoe samen met andere organisaties cursussen en workshops voor jongeren, meidenwerk, tienerdisco's bij de speeltuinverenigingen en een zaalvoetbalacademie voor tieners. Tijdens deze activiteiten signaleren we de risico's onder jongeren en we handelen waar nodig ter voorkoming van verdere problematiek. Het jongerenwerk is de spin in het web en verwijst door naar passende hulpverlening.'

'Bij het outreachend werken zoeken we de jon-

geren op straat op samen met de ketenpartners, zoals het JEKK - Jongeren en Kleine Kriminaliteit - en de veldwerker van Iriszorg, een organisatie voor verslavingszorg. Overlastsignalen komen binnen via de gemeente, de woningbouwvereniging, de politie en het jongerenwerk zelf. Hierbij werken we met de shortlist-methode voor het signalen van overlastgroepen.'

'We vervullen als jongerenwerk ook een belangrijke rol in preventie en signalering voor de jeugdhulpverlening. Hierbij leggen we het accent op jongeren vanaf 16 jaar. Wij werken vanuit de vrijetijdsinvulling met de jongeren. Dat is een totaal andere basis dan die van een hulpverlenende organisatie, die op basis van een hulpvraag in contact komt met de jongere. Door dit verschil zijn wij in staat om in een korte tijd een vertrouwensrelatie met de jongere op te bouwen. We kunnen zo vroegtijdig signaleren en doorverwijzen. De activiteiten zijn daarin ons middel. Zo kennen we een jongere die net 18 jaar geworden is en uit een kwetsbaar gezin komt. Deze jongere ontving te weinig studiefinanciering met als gevolg dat hij schulden opbouwde bij de zorgverzekering. Wij zijn met de jongere naar een van onze netwerkpartners toe gegaan. Zij hebben een nieuwe aanvraag gedaan en de jongere bleek recht te hebben op meer studiefinanciering, zodat hij gewoon zijn vaste lasten kon betalen. Door op deze manier vroegtijdig te signaleren en te handelen, hebben we voorkomen dat deze jongere in de schuldsanering terecht komt.'

'Preventie is de kerntaak van het jongerenwerk: het regelen van faciliteiten, straathoekwerk, activiteiten, doorverwijzen naar hulpverlening en delen van informatie.' Berend de Jager, wijkagent Noord-Oost Gelderland

'Het kinder- en jongerenwerk is in staat in contact te komen met gezinnen waar de jeugdzorg vaak niet binnen komt.'

Deventer: Marischka Thijssen, teammanager kinderwerk

De drie pijlers van het kinderwerk

'Het kinderwerk van Raster heeft een brede aanpak,' vertelt Marischka Thijssen, teammanager kinderwerk bij Raster in Deventer. 'We werken samen met een woningbouwvereniging aan het pedagogisch klimaat van een wijk. Met de jeugdhulpverlening werken we samen in een naschoolse dagbehandelingsgroep. We hebben een project voor ouders en kinderen met psychische problematiek samen met de GGZ. We werken samen met scholen in de Brede School. En het kinderwerk en meidenwerk hebben allerlei activiteiten, ook in de schoolvakanties. We maken jaarlijks een uitgebreide wijanalyse voor de gemeente en de samenwerkingspartners op basis van een goed registratiesysteem. De doelgroep van het kinderwerk is de leeftijdscategorie van 4 tot 14 jaar, waarbij we in de tienerleeftijd samenwerken met het jongerenwerk.'

'Onze kracht als kinderwerk is vooral op straat, dichtbij de mensen. Daarom komen we ook daadwerkelijk bij de mensen thuis. Dat deed het kinderwerk vroeger nooit. Ons contact met ouders start vanuit het contact met hun kind, in de wijk of bij een activiteit. Onze ervaring met veel vormen van opvoedondersteuning is dat ze een leuk aanbod hebben, een mooie cursus of training, maar er komen nauwelijks ouders op af en zeker niet die

ouders die je eigenlijk wilt bereiken. Wij laten zien dat investeren in de relatie goed werkt, je moet niet direct ergens naar toe verwijzen. Als ouders ons eenmaal vertrouwen, komen ze vanzelf met vragen over schulden, opvoedkundige onmacht of relatieproblemen.'

'We hebben het kinderwerk bij Raster ingedeeld in drie categorieën, die we pijlers noemen. Deze pijlers vormen samen een sterk fundament, maar afzonderlijk van elkaar verliezen ze hun kracht. Pijler 1 is het basisaanbod, dat bestaat uit contact leggen en relaties opbouwen. Vanuit deze pijler ontmoeten wij kinderen in hun eigen leefomgeving. We benaderen hen actief, veelal op basis van signalen uit de buurt of van eigen waarnemingen. Door contacten te leggen en de relatie aan te gaan, krijgen we de groep en de individuele kinderen helder in beeld. Met deze kennis maken we een analyse van de wensen en behoeften van de kinderen en van mogelijke achterliggende problemen. We betrekken kinderen, maar ook hun ouders en samenwerkingspartners, bij het opzetten van een structureel aanbod aan activiteiten en bij het bedenken en uitwerken van oplossingen voor problemen. Dat levert niet alleen maatwerk op, maar vergroot ook de participatie en het bevordert het aangaan van een langdurige relatie met kinderen en hun omgeving.

Een groot aantal activiteiten zijn vervat in aansprekende modules die we in de buurt aanbieden, zoals Banjeren, Girlz Stuff, Kookkids en de Natuurbox.'

'Pijler 2 is "Welzijn voorkomt zorg: preventie vanuit samenwerking".

Door de samenwerking met de jeugdzorg zijn we gericht op kinderen die in de knel dreigen te raken. Het zijn kinderen die net wat

'Goed kinderwerk brengt gezinnen in contact met jeugdzorg waar dit nodig lijkt. Dit is de meerwaarde van de samenwerking tussen welzijn en jeugdzorg.' (Rianda Krol, Lindenhout jeugdzorg)

'We werken op basis van gelijkwaardig samen met de jeugdhulpverlening. Onze invalshoeken zijn anders, we kijken op een andere manier. De jeugdhulpverlening kijkt vooral naar kinderen als individuen. Wij kijken meer naar het groepsproces en hoe het kind zich verhoudt tot zijn omgevingscontext. Ook onze methodes zijn anders. Waar wij kinderen meer spelenderwijs weten te prikkelen, is de hulpverleningsmethodiek vaak zwaarder. Dat vult elkaar goed aan.'

meer aandacht of ondersteuning nodig hebben. Door deze kinderen in een vroeg stadium in beeld te krijgen en te benaderen met een extra aanpak, kunnen we escalatie van problemen voorkómen. Dat is in de eerste plaats voor het kind en het gezin prettig, maar ook positief voor de samenleving. Het plus-aanbod van Raster Kinderwerk voorziet in modules die zich richten op preventie, zoals de sociale vaardigheidstraining Kidspower. Hierin werken we samen met partners, zodat een sterk aanbod ontstaat vanuit een multidisciplinaire aanpak.'

'Pijler 3 is "Welzijn versterkt zorg: Brug vormen tussen jeugdzorg en wijk". Wij helpen gezinnen met problemen die de stap naar hulpverlening niet kunnen of willen nemen. Wij kinderwerkers fungeren als brug tussen kind en ouders enerzijds en de hulpverlenende instantie anderzijds. Juist doordat wij een relatie hebben opgebouwd met de kinderen en ouders vanuit het laagdrempelige aanbod, komen wij gemakkelijker achter de voordeur. Daar krijgen wij een goed beeld van het probleem en kunnen op basis daarvan kind en ouders in contact brengen met de juiste instantie. Waar nodig en mogelijk trekken we deels gezamenlijk op bij het bieden van de passende hulpverlening. Zodat we als vertrouwd persoon zichtbaar blijven voor ouders en kind. Met samenwerkingspartners hebben we ook modules ontwikkeld waar onze brugfunctie als vanzelf in zit.'

'Wat we doen onder pijler 1 - het basisaanbod - is noodzakelijk om tot pijler 2 - welzijn voorkomt zorg - en pijler 3 - welzijn versterkt zorg - te kunnen komen.'

Literatuur

- 10 taken van het kinderwerk. *BVkinderkwerk e.a., 2009*
- Benader het kind positief. *Groot, N de, Hajer F, Trouw, 2011*
- Competentieprofiel Jongerenwerker. *MOVISIE, Utrecht, 2008*
- De waarde van jeugdwelzijnswerk. *Oenen, S van, Metz J, Hoorik, I van, Bakker PP en Hilverdink P, Nederlands Jeugdinstituut, Utrecht, 2011*
- Geen kind buitenspel, *Beleidsbrief stelselwijziging jeugd. Ministerie VWS en Ministerie Veiligheid en Justitie, Den Haag, 2012*
- Investeren rondom kinderen. *Raad voor maatschappelijke ontwikkeling. Den Haag, 2009*
- Jongerenwerk nieuwe stijl. *Strijen, F van, SWP, Amsterdam, 2011*
- Jongerenwerkers weten hoe de hazen lopen. *MO Groep Utrecht, 2009*
- Handboek Modern Jongerenwerk. *Veenbaas R, Noorda J, Ambaum H, VU uitgeverij Amsterdam, 2011*
- Kinderrechtenmonitor 2012. *Kinderombudsman. Den Haag, 2012*
- Kinderen in Tel. *Verwey Jonker Instituut, Utrecht, 2010*
- Kinderwerk en Jongerenwerk op eigen kracht. *BVjong, 2011*
- Kleine stappen, grote overwinningen. *Jongerenwerk: historisch beroep met perspectief. Metz J, SWP, Amsterdam, 2011*
- Meiden meer in beeld in het tiener- en jongerenwerk. *Kooijman H, redactie: Hoorik, I van, Gemmeke M, Nederlands Jeugdinstituut, Utrecht, 2011*
- Met RECHT spelen; Kinderrechten in het jeugdwerk. *Hajer F, Loo, P van der, Kinderrechtencollectief, 2006*
- Ontzorgen en normaliseren. *Naar een sterke eerstelijns jeugd- en gezinszorg. Raad voor maatschappelijke ontwikkeling, Den Haag, 2012*
- Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. *Winter, M de, SWP, Amsterdam 2011*

BVJONG

Kinder- en jongerenwerk

verbindt
verbreedt
vernieuwt

auteurs: Niko de Groot en Froukje Hajer
eindredactie: Kees Neeffjes
foto's: Mirjam van Klink, Niko de Groot, Froukje Hajer;
met dank aan de kinderwerkers en jongerenwerkers
die praktijkfoto's ter beschikking stelden.
De foto's bij de portretten zijn van diverse
vergelijkbare praktijken uit het hele land.
ISBN 978-90-819394-0-9

vormgeving: Laura Kalter Ontwerpen, Amsterdam
druk: idrukker.nl

klankbordgroep: Irma van Hoorik (NJI),
Els Meijssen (MOVISIE), Nynke van Oene, (BVjong),
Kees Neeffjes (Verdiwel), Leila Peixio (Libertas Leiden),
Harry Schothorst (Welsaen) en Edith Lindhout (Leven en werk).

Met dank aan: de leden van het klankbordgroep, het bestuur BVjong,
de subsidiegever en uiteraard de geïnterviewden.

De publicatie is gratis te downloaden op de nieuwe site van de beroepsvereniging www.bvjong.nl.
Op deze site vind je de uitgebreidere elf portretten kinderwerk en jongerenwerk. Meer informatie
over BVjong en het lidmaatschap van de beroepsvereniging is ook te vinden op www.bvjong.nl

De BVjong, Beroepsvereniging Kinder- en Jongerenwerkers heeft ten doel:
het bewaken, versterken en stimuleren van het kinder- en jongerenwerk
in Nederland, en het behartigen van de belangen van de beroepsgroep
en de voorwaarden waaronder de professie kan worden uitgeoefend.

Kinderen en jongeren leren niet alleen op school, maar ook thuis, in de buurt en hun vrije tijd. Ook de virtuele wereld is een belangrijk domein van hun leefwereld. Kinder- en jongerenwerkers onderscheiden zich van andere professionals door deze domeinen met elkaar te verbinden. En door hun vaardigheden en mogelijkheden om contact te leggen met de meest kwetsbare groepen in onze samenleving. Als mede-opvoeders in de buurt bieden zij kinderen, tieners en jongeren gelegenheid om in een veilige omgeving uiteenlopende ervaringen op te doen. Ze maken hen vertrouwd met algemeen geldende waarden en normen en versterken hun sociale competenties.

Kinder- en jongerenwerkers werken in toenemende mate samen met het onderwijs, de jeugdzorg en de politie, zodat steeds meer adequate verbindingen ontstaan tussen vroegsignalering, preventie en de inzet van gespecialiseerde zorg. Kinder- en jongerenwerkers richten zich in principe op alle jeugdigen, maar geven extra aandacht aan kinderen en jongeren die dat nodig hebben. Dat doen ze vanuit de positieve invalshoek van participatie en talentontwikkeling.

BVJONG

Word lid!

Iedere professionele kinderwerker en jongerenwerker maar ook elke sympathisant of instelling, kan lid worden van de BVjong. De kosten zijn € 25,- per jaar. Ga naar www.bvjong.nl en vul het digitale inschrijfformulier in!

BVjong, Beroepsvereniging Kinder- en Jongerenwerkers
Postbus 194, 6200 AD Maastricht
E-mail: bestuur@bvjong.nl
www.bvjong.nl

ING Bank 5102619 t.n.v. BVjong, Maastricht KvK 24363178